

Az Amerikában kiadott „Kossuth-dollárok” történetéről

A szabadságharc leverését követően Kossuth Lajos, az emigrációba kényszerült magyar hazafiak vezéralakjaként célul tűzte ki, hogy külföldi úttal alkalmával barátokat szerez hazánknak és próbálja elismertetni ügyünk igazságos voltát. Emellett kereste azokat a gazdasági erőforrásokat, amelyek igénybevételével folytatható a nemzeti függetlenségért folyó harc.

Ennek érdekében utazott először Angliába, majd az Amerikai Egyesült Államokba, hogy az amerikai nép támogatásával próbálja előteremteni azt a kölcsönt, amellyel fegyvereket és más felszerelést szerezhet a függetlenségi harc felújításához. Így születek meg a „Kossuth-dollár”-nak becézett kölcsönjegyek, amik azonban nem számítanak a papírpénzek közé, hanem csak kölcsönjegyként kezelendők.

Kossuth Lajos 1851. decemberében az Egyesült Államokba utazott. A Humboldt nevű hajó, Kossuthal a fedélzetén december 4-én éjfél tájban kötött ki a Staten Island szigetén, ahol a hajó ágyúlövéseit 31 díszlövés viszonzta, jelezve az akkori Amerika 31 tagállamának üdvözlését.

Kossuth Lajos több mint hét hónapot töltött Amerikában, ezalatt bejárta annak szinte valamennyi államát, minden jelentősebb városát és mintegy hatszáz szónoklatot tartott. Egyéniségének varázsa, beszédeinek szenvedélyessége, s az ügy amelyet képviselt, mindenütt nagyszámú hallgatóságot vonzott. Célul tűzte ki, hogy az emigrációban élők fenntartására és a meginduló hazafias szervezkedés költségeinek fedezetére körútja során anyagi támogatást kér az amerikai néptől, esetleg a hivatalos szervektől is.

Kossuthnak azonban családnia kellett, mert amíg az amerikai polgárok nagy szeretettel és minden képzeletet felülmúló lelkesedéssel fogadták (A „Kossuth-láz”-ra jellemző, hogy újszülött gyermekeiknek többen Kossuth keresztnévet adtak), ugyanakkor a hivatalos körök óvatosak maradtak és nem kötelezték el magukat (anyagi támogatással sem) a magyar függetlenség mellett. Sőt a konzervatív és a rabszolgaságpárti lapok állandóan és hevesen támadták. Rendszeresen és rokonszenvesen csupán az akkortájt meginduló New York Times, az Evening Post és az Independent írt cikket Kossuthról.

A hivatalos szervek tartózkodása ellenére, a volt magyar pénzügyminiszter, majd kormányzó elnök elhatározása nyomán Kossuth-alap jött létre, amelyre először egydolláros hozzájárulást kért és kapott amerikai híveitől, a szónoklatain nagy számban jelenlévő hallgatóstól. Később öt féle címletben (1, 5, 10, 50 és 100 dollár) kölcsönjegyeket bocsátott ki, melyeken Kossuth teljes alakja, vagy arcképe látható, s a nagyobb címleteket (50 és 100 dolláros), valószínű üzleti fogásból, sajátkezűleg írta alá. A kölcsönjegyek közül az 1, az 5 és a 10 dolláros címletek keltezése 1852. február 2., míg az 50 és 100 dolláros címleteken 1852. július 1-i dátum olvasható. Az Amerikában kiadott kölcsönjegyeket az akkor forgalomban lévő dollár papírpénzekkel azonos minőségű és alakú papírra, fekete színben nyomták. A nyomóelemek acélmetszete rendkívül finom rajzolatú, gondos munka. Ismereteink szerint a Danforth, Bland and Co. New York Philadelphia cég készítette Fridmann és Georg, az egykori Badeni Köztársaság emigráns politikusainak felügyelete mellett.

A kölcsönjegyek angol nyelvű szöveggel voltak ellátva. Közülük az 1, az 5 és a 10 dolláros címleteken olvasható szöveg azonos, mely magyar fordításban így hangzik:

MAGYAR ALAP, Kívánatra egy évvel a független magyar kormány tényleges megalakulása után ennek a tulajdonosa követelhet egy (öt, tíz) dollárt. Fizetendő a Nemzeti Kincstárnál vagy ügynökségeinél New Yorkban, vagy becsérélheti ötven dollárról vagy magasabb összegről szóló négy százalékkal kamatozó és egy évvel az említett esemény után tíz egyenlő részletben visszafizetendő jegyekre.

Kossuth Lajos

New York, 1852. február 2.

Érdekességgként megemlítendő, hogy a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum az Egyesült Államokból ajándékozás útján egy db. 1 dolláros címletű kölcsönjegy birtokába jutott, melynek hátoldalán fekete tintával angol nyelven írt korabeli feljegyzés olvasható, amely Kossuth Lajosnak a Mexikói-öböl partján fekvő Mobile nevű városkában (Alabama állam) 1852. április 3-án mondott beszédére utal. E kölcsönjegy értékét növeli és történelmi hitelessége mellett bizonyítja, hogy az egyszerű amerikai polgár rokonszenvezett a magyar szabadsággal és az ezt megtestesítő Kossuth Lajos ügyével, mert aki a kölcsönjegyet annak idején megvásárolta, a következő tanáccsal ajándékozta barátjának, vagy valamelyik hozzátartozójának: „Emlékezzék arra, hogy látta és hallotta Kossuthot és tanulja megbecsülni értékét és érezzen együtt ügyével.

Egyesült Államok – Alabama, Mobile. 1852. április 3.”

A Kossuth-dollárok a vártnál ugyan lassabban, de mégis szépen gyűltek. 1852. július 14-ig, Kossuth Lajos elutazásáig 83442 dollár gyűlt össze. Ennek a sommás összegnek ötödét a magyar menekültek támogatására, posta- és nyomdai költségekre, továbbá Kossuth utazásaira használták fel. Mintegy harmadát diplomáciai és titkosszolgálati kiadásokra fordították, végül 36 ezer dolláron hadfelszerelést vásároltak.

H. Szabó Lajos

Források: *Rubicon. Képes Történelmi Magazin* 1992. évf. 2. sz. – László Péter: *Kossuth Lajos Amerikában kiadott egydolláros kölcsönjegye. Veszprém Megyei Napló – Rádóczy Gyula – Tasnádi Géza: Magyar papírpénzek 1848-1992. Bp. 1992* – H. Szabó Lajos: *A Kossuth-dollárok története, Pápa, 1994.*

Blaha Lujza négy éve Hevesen és Tenken

Hevesen utca őrzi Blaha Lujza emlékét. Ma már – főként a fiatalok közül – itt is kevesen tudják, hogy a „nemzet csalogánya”-ként tisztelt, országos hírű, ünnepezt művész életében kitörölhetetlen nyomot hagyott Heves és a szomszédos Tenk. Idézzük fel, hogy került ide Blaha Lujza.

Az 1850-ben, Rimaszombaton született színésznő leánykori neve Reindl Lujza volt. Édesapja császári huszártisztból honvéddé lett, végigharcolta a szabadságharcot, majd annak leverése után vándorszínésznek állt. Blaha Lujza édesanyja is színésznő volt. Apja halála után egy Kölesi nevű színészcsalád vette pártfogásába, úgyhogy először Kölesi Lujza néven lépett fel Győrött – nyolcéves korában. Tizennégy évesen a budai Népszínházban játszott, közben Szabadvára szerződött, és alig tizenhat esztendő volt, amikor feleségül ment Blaha Jánoshoz, a szabadvai színház karnagyához, aki sokat foglalkozott zenei képzésével. Lujza az iránta való tiszteletből élete végéig Blaha Lujza néven szerepelt, bár Blaha 1870-ben bekövetkezett halála után még kétszer ment férjhez.¹

Még 1866-ban a debreceni Csokonai Színház társulatához került, itt látta őt először 1871-ben a Gerolsteini negyhercegnő című darabban Soldos Sándor, ez időben Hevesen élő és a pusztatenki család birtokán gazdálkodó földbirtokos, aki egy vásár alkalmával vetődött el Debrecenbe. Négy év múlva Soldos Sándor Pesten időzött, és állandóan társaságokban forogva sok kedves baráttra tett szert. Közéjük tartozott Péchy Andor is, aki egyaránt otthonos volt a főúri szalonok parkettjein és a híres színpadi csillagok öltözőiben. Egy napsugaras áprilisi délelőttön találkozott vele Soldos Sándor a Hatvani utcában (a mai Kossuth Lajos utcában). Péchy Andor megállította. Diskurálni kezdtek, és közben bemutatta Lujzának.²

Néhány hónappal később az akkor huszonöt esztendő, már körülrajongott művésznőt Némethy György Egerben időző színtársulata vendégszereplésre hívta meg,³ s egyik életrajzírója szerint „... harmadnapra már menyasszonya legvígabb mulattatójának...”⁴ 1875. augusztus 28-án jegyzi el Soldos Sándor, és három hét múlva, szeptem-

¹ *Kapor Elemér:* Egerben tartotta eljegyzését Blaha Lujza. Heves Megyei Népújság, 1975. szeptember 9. 5. old.

² *Rudnyai Soldos Sándor:* Emlékeim a Nemzet Csalogányáról. Kézirat. Heves, Helytörténeti gyűjtemény.

³ *Dr. Kapor Elemér:* i.m.

⁴ *Verő György:* Blaha Lujza és a Népszínház Budapest színi életében. Bp. 1926. 14 old.